

בית המדרש "תורת דוד"
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,
והרבנית רות בר חן ע"ה

"תורת דוד"

השיעור השבועי

פרשת נח

תשפ"ה

(שנה ח', גליון מס' 362)

שיעורי הרב אליהו בר חן
e0527191965@gmail.com | 052-719-1965

פרשת נח התשפ"ה

"את קשתי נתתי בענן"

א. "ותשחת הארץ לפני האלהים, ותמלא הארץ חמס. ויִרא אֱלֹהִים אֶת הָאָרֶץ וַהֲנִה נִשְׁחָתָה, כִּי הִשְׁחִית כָּל בָּשָׂר אֶת דַּרְכּוֹ עַל הָאָרֶץ. וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְנֹחַ, קַח לְךָ אֶת בְּרִית בְּרִיתִי בֵּינִי וּבֵינֶיכֶם, וְהָנִי מִשְׁחִיתֶם אֶת הָאָרֶץ," (בראשית, ו', יא' - יג').

"ויאמר אלהים, זאת אות הברית, אשר אני נתן ביני וביניכם ובין כל נפש חיה אשר אתכם, לדורת עולם. את קשתי נתתי בענן, והיתה לאות ברית, ביני ובין הארץ. והיה בענני ענן על הארץ, ונראתה הקשת בענן. וזכרתי את בריתי, אשר ביני וביניכם, ובין כל נפש חיה בכל בשר, ולא יהיה עוד המים למבול לשחת כל בשר. והיתה הקשת בענן, וראיתה לזכר ברית עולם, בין אלהים ובין כל נפש חיה, בכל בשר אשר על הארץ. ויאמר אלהים אל נח, זאת אות הברית, אשר הקמתי ביני ובין כל בשר, אשר על הארץ," (בראשית, ט', יב' - יז').

ב. על מאמר הכתוב בפרשתנו¹, "ויִרא אֱלֹהִים אֶת הָאָרֶץ, וַהֲנִה נִשְׁחָתָה, כִּי הִשְׁחִית כָּל בָּשָׂר אֶת דַּרְכּוֹ עַל הָאָרֶץ," מצינו במסכת סנהדרין² :

"מלמד, שהרביעו בהמה על חיה, וחיה על בהמה,

והכל על אדם, ואדם על הכל,"

עוד מצינו, לדרשתם של רבותינו ז"ל³ :

"הכל קלקלו מעשיהן בדור המבול,

הפלב היה הולך אצל הזאב, והתרנגול היה מהלך אצל הטוס ...

¹ בראשית, ו' - יב'.

² קח' ע"א.

³ בראשית רבה, פרשה כח', ח'.

אף הארץ זנתה -

היו זרעין לה חטין, והיא מפקא זונין ⁴.

ג. כתבו רבותינו המקובלים זיע"א ⁵, משמו של רבינו הארי"י זיע"א:

⁶ "כי אדם הראשון, היו בו רפ"ח ניצוצי הקדושה, ר"ב ניצוצות היו נתונים בראשו, ו-פ"ו ניצוצות בשאר אבריו.

וכשחטא, אותם ניצוצות הקדושה, נטמעו בתוך הקליפות,

אותן ניצוצות שמספרן ר"ב, שהיו בראשו, נפלו במצרים, כי היא ארץ טמאה כידוע,

ואותן פ"ו ניצוצות, נתפזרו בכל העולם.

⁴ היינו:

גרעינים.

⁵ אדונינו הגר"א זיע"א, בביאורו על "תיקוני הזוהר" (תיקון נ').

גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א, בספרו הקדוש "חומת אנך" (בראשית, מב' - כה'. שמות, ג' - ז'. שמות, יב' - נא'), ובספרו הקדוש "זרוע ימין" (על הגדה של פסח, בד"ה "במתי מעט"), ובספרו הקדוש "דבש לפי" (מערכת ר', אות ג').

הגה"ק רבינו נתן נטע שפירא זיע"א, בספרו הקדוש "מגלה עמוקות" (פרשת "ויגש", ובפרשת "קורח", ובפרשת "ואתחנן" אופן נח').

הגה"ק רבינו שניאור זלמן זיע"א מלאדי, בספרו הקדוש "תורה אור" (פרשת "בא", עמוד 120).

הגה"ק רבינו דובער זיע"א - האדמו"ר האמצעי, בספרו הקדוש "תורת חיים" (פרשת "בשלח", אות ה').

הגה"ק רבינו נחמן זיע"א מברסלב, בספרו הקדוש "ליקוטי הלכות" (הלכות בציעת הפת, הלכה ה').

הגה"ק רבינו יעקב צבי יאליש זיע"א - תלמיד "החזקה מלובלין" זיע"א, בספרו הקדוש "קהלת יעקב" (ערך רפ').

הגה"ק רבינו יוסף בן נאיים זיע"א, בספרו הקדוש "נמכר יוסף" (פרשת "ויגש").

הגה"ק רבינו חיים סינאוני זיע"א, בספרו הקדוש "מקום מקדש" (פרשת "ויגש", עמודים קיב'-קיג').

⁶ לשונו של הגה"ק רבינו יוסף בן נאיים זיע"א, בספרו הקדוש "נמכר יוסף" (פרשת "ויגש").

ומפני זה, ירדו אבותינו להשתעבד במצרים בחומר ובלבנים, לברר אותם ניצוצות מתוך הקליפה.

ואותן פ"ו ניצוצות שנתפזרו בשאר ארצות, על ידי הגלות שישראל מפוזרים בכל העולם, יתבררו מתוך הקליפות.

ואין ישראל נגאלים, עד שיושלם הבירור בעזרת ה'."

והנה, על מאמר הכתוב ⁷, וַיִּתְהַלֵּךְ חֲנוּךְ אֶת הָאֱלֹהִים וַאֲיָנָנוּ פִּי לְקַח אֶתוֹ אֱלֹהִים, כתב התנא הקדוש - יונתן בן עוזיאל:

"וּפְלַח חֲנוּךְ בְּקוֹשֶׁטָא קְדָם יְיָ, וְהָא לִיתוּהִי עִם דִּי יָרִי אַרְעָא, אַרוּם אֶתְנַגִּיד וְסָלִיק לְרַקִּיעָא בְּמֵימַר קְדָם יְיָ, וְקָרָא שְׁמִיָּה מֵיטְרֹון סְפָרָא רַבָּא" ⁸.

ויעויין בדבריו של הגה"ק רבינו אליהו הכהן האיתמרי זיע"א מאיזמיר ⁹, שהביא מדברי הגה"ק רבינו מנחם עזריה זיע"א מפאנו ^{10 11}:

"חנוך, לא היה מְצַוָּה, אלא על שבע מצוות בני נח, והיה מתחילה מחסידי אומות העולם,

אלא, שפירש מדרכיהם, והלך בדרכי ישראל, כמי שאינו מְצַוָּה ועושה, או כעין גר צדק אשר בכל דור ודור,

ונתקבל במעלה עליונה, לאות ולמופת לבני שת ¹², מה שמתוקן להם אם ייטיבו דרכיהם,

⁷ בראשית, ה' - כד'.

⁸ ותרגום דבריו הקדושים:

ויתהלך חנוך באמת ובתמים לפני ה', ואינו לפני דיירי הארץ, שכן הוא עלה לרקיע על פי דיבורו של הבורא ית"ש, ונעשה מלאך, וקראו הבורא ית"ש מיטטרון הסופר הגדול.

⁹ בספרו הקדוש "מדרש תלפיות" (ענף חנוך).

¹⁰ בספרו הקדוש "עשרה מאמרות" (מאמר אם כל חי, חלק שלישי, סימן כב').

¹¹ ועיין עוד בספר הקדוש "אור יקר" (פרשת "בא", שער ג', סימן ד', כרך ז', דף קצה'), להגה"ק רבינו משה קורדובירו זיע"א.

¹² שיצאו ממנו ישראל.

וכיוון שעלה, שוב לא ירד.

והנה, סביב למחנהו רשעים יתהלכון, המבקשים להפרידו חלילה וחס.

והוא היה תופר מנעלים, לקשר העולמות,

ועל כל תפירה ותפירה, אמר: בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מְלֻכוֹתָו, לְעוֹלָם וָעֶד.

שיש בפסוק זה, ייחוד וקישור כל היכלות, בעליונים".

ויעויין עוד, בדברי הגה"ק רבינו משה קורדובירו זיע"א¹³, ובדברי הגה"ק רבינו מכלוף אביחצירא זיע"א¹⁴:

שכתב, שחנוך תופר סנדלים היה.

והנה, על פי זה, ביאר רבינו הרי"ח הטוב זיע"א¹⁵, את מאמר הכתובים בפרשת "יתרו"¹⁶, "אַתֶּם רְאִיתֶם אֲשֶׁר עָשִׂיתִי לְמִצְרַיִם, וְאַשָּׂא אֶתְכֶם עַל פְּנֵי נְשָׁרִים, וְאַבָּא אֶתְכֶם אֵלַי. וְעַתָּה אִם שָׁמוֹעַ תִּשְׁמְעוּ בְּקִלִּי, וּשְׁמַרְתֶּם אֶת בְּרִיתִי, וְהִיִּיתֶם לִי סִגְלָה מִכָּל הָעַמִּים, כִּי לִי כָּל הָאָרֶץ":

"ידוע, שניצוצות הקדושה המעורבים ב-דצח"ם¹⁷, צריך לעשות בהם שני מלאכות,

האחד, לבררם ולהוציאם מן ה-דצח"ם¹⁸,

והשני, לתופרם ולחברם הפרצוף העליון השייכים לו ...

ובמאמר רבותינו ז"ל, שאמרו: חנוך, תופר סנדלים היה ... הכוונה הוא, שתיבת 'סנדלים', היא מורכבת משני תיבות ביחד,

¹³ בספרו הקדוש "אור יקר" (פרשת "ויקהל", סימן ה', כרך יא', דף קג').

¹⁴ בספרו הקדוש "מכלול יופי" (עמוד ע', אות צט').

¹⁵ בספרו הקדוש "עוד יוסף חי - דרושים", (פרשת "יתרו").

¹⁶ שמות, יט', ד' - ה'.

¹⁷ היינו:

דומם, צומח, חי, מדבר.

¹⁸ כנ"ל.

וקרינו בה, סן דלים.

והיינו -

'סן', הוא לשון סינון, כי תיבת 'סן', הוא שורש מסננת, כמו שכתב בערוך.

וקאי, על בירור ניצוצי קדושה, שבהיותם מעורבים ב-דצח"ם¹⁹, נקראים 'דלים',

והצדיקים, מבררים אותם, ומסננים אותם, מן הסיגים שבהם.

והוא²⁰, אחרי הסינון, היה תופרם, ומחברם בפרצוף העליון שהם שייכים לו.

וזהו שנאמר, 'תופר סן דלים' -

רצונו לומר, כי סינון הדלים, הם ניצוצות הקדושה, שהיו מעורבים ב-דצח"ם²¹.

ולגירסה אחרת, דגרסי, 'תופר מנעלים היה', גם כן יבוא אל נכון -

ד- 'מנעלים', גם היא מילה מורכבת, שהוא 'מן עלים',

דניצוצי הקדושה, כשיתבררו מן ה-דצח"ם²², נקראים 'מים נוקבין',

והוא תופר אותם, לעשותם פרצוף שלם, ומעלה אותם למעלה.

ו- 'עלים', רצונו לומר, עֲלֵיהָ.

נמצא, בירור ניצוצות הקדושה, יש בו שני מלאכות -

האחד, אסיפה וקיבוץ מן ה-דצח"ם²³,

והשני, מלאכת התפירה והחיבור.

¹⁹ כנ"ל.

²⁰ היינו:

חנוך.

²¹ היינו:

דומם, צומח, חי, מדבר.

²² כנ"ל.

²³ כנ"ל.

וגם המלאכה השנית, היא בכלל מלאכה של אסיפה וקיבוץ -
כי התפירה, עניינה הוא, להיות מקבץ ומאסף החלקים יחד, הקטנים עם
הגדולים.
והנה, נודע, כי ישראל בהיותם בשיעבוד מצרים, היו עושין בירור ניצוצות
הקדושה, על ידי ייסורין דווקא,
כי עדיין לא ניתנה התורה, כדי שיעשו בירור על ידי עסק התורה.
וכשיצאו, דהוֹסְרוּ מהם הייסורין,
תיכף ומייד, ניתנה להם תורה, כדי שיעשו בירור על ידי עסק התורה.
ובזה פירשתי בסייעתא דשמיא, מה שאמר פרעה על ידי השר שלו ²⁴, 'הן רבִים
עִתָּה עִם הָאָרֶץ, וְהִשְׁבַּתְתֶּם אֹתָם מִסְבְּלֹתַי -
רצונו לומר, כיוון דעִתָּה הם עם הארץ, דאין להם תורה,
אי אפשר להם לעשות בירור, אלא רק על ידי הייסורין,
ואיך תשביתו אותם מסבלותם?
דאם יהיו בטלים, איך נעשה הבירור שצריכים אליו!!
ובזה פירשתי בסייעתא דשמיא, את מאמר הכתוב ²⁵, 'אֲשֶׁרִי הִנְבֵּר אֲשֶׁר תִּנְסָרְנִי
יְהִי, וּמִתּוֹרַתְךָ תִּלְמָדְנִי -
כי בייסורין, הוא מרוויח הרבה, שעושה בירור,
אך וודאי יותר טוב לו, ש- 'וּמִתּוֹרַתְךָ תִּלְמָדְנִי', שיעשה הבירור ולא יצטרך
לייסורין.
וזה שנאמר ²⁶, 'וְעִתָּה אִם שָׁמוּעַ תִּשְׁמָעוּ בְּקִלִּי, וְשִׁמְרַתֶּם אֶת בְּרִיתִי, וְהִיִּיתֶם לִי
סִגְלָה מִכָּל הָעַמִּים, כִּי לִי כָּל הָאָרֶץ' -

²⁴ שמות, ה' - ה'.

²⁵ תהילים, צד' - יב'.

²⁶ שמות, יט' - ה'.

'שְׁמוֹעַ', הוא לשון אסיפה וקיבוץ,

דקאי, על בירור ניצוצות הקדושה,

מלשון ²⁷, וַיִּשְׁמַע שְׂאוּל אֶת הָעָם.

כלומר, מקודם, כשהייתם במצרים, הייתם נצרכין לייסורין,

כדי שעל ידם, תעשו אסיפה וקיבוץ לניצוצות הקדושה, מן ה-דצח"ם ²⁸.

אך עתה, שאני נותן לכם את התורה,

'אם שְׁמוֹעַ', אז 'תִּשְׁמְעוּ',

דהיינו, שתעשו אסיפה וקיבוץ לניצוצי הקדושה, ואין אתם צריכים לייסורין,

אלא, תעשו מלאכה זו בקולי, זו התורה שאני נותן לכם.

או הכוונה, כך -

'אם' ²⁹, בניקוד כזה - 'אם', זו התורה שנקראת 'אם' ³⁰, 'כִּי אִם לְבִינָה תִקְרָא' -

שְׁנִקְרָאת אִם לְלוּמְדֶיהָ ³¹,

'אם שְׁמוֹעַ' אותה, אז 'תִּשְׁמְעוּ' לעשות אסיפה וקיבוץ, ותהיו 'בְּקִלִּי'."

והנה, יסוד דבריו הקדושים, של רבינו זיע"א:

הוא, שתכלית בירור ניצוצות הקדושה, נעשים על ידי לימוד התורה, בדווקא.

והנה, לא רק תיקון לחטאו של אדם הראשון נעשה על ידי לימוד התורה

הקדושה,

²⁷ שמואל א', טו' - ד'.

²⁸ היינו:

דומם, צומח, חי, מדבר.

²⁹ היינו, מאמר הכתוב:

"ועתה אם שמוע תשמעו בקלי, ושמרתם את בריתי, והייתם לי סגלה מכל העמים, כי לי כל הארץ."

³⁰ משלי, ב' - ג'.

³¹ במדבר רבה, פרשה י', ד'.

אלא, אף הממשיך בעצמו חלילה וחס, לאותו החטא, תקנתו נעשית על ידי לימוד התורה הקדושה. וכדלהלן.

דהנה, על מאמר הכתוב ³², "בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים, אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ", כתב הגה"ק רבינו חיים סינאוני זיע"א ³³:

שנוטריקון המילה "בְּרֵאשִׁית", היא, אותיות "שָׁב-יִרְאֵת",

והנה, המילה "יִרְאֵת", עולה בגימטריא 611,

וכמו כן, המילה "תוֹרָה", עולה בגימטריא 611.

ללמדך, שהרוצה לשוב בתשובה שלימה על חטאיו, ולהיות ירא שמיים,

צריך לעסוק בתורה הקדושה, אשר היא מכפרת על כל עוונותיו.

ובטעם הדבר, שגדול כוח התורה משאר המצוות, להכניע את היצר הרע, כתב גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א ³⁴:

"דע, כי בשעה שאכל אדם הראשון מעץ הדעת, נהנו כל אבריו, חוץ מן הקנה,

לפי שלא דיבר בעת האוכל.

אבל, חוה אמנו, דברה בעת אכילתה ³⁵, ופגמה אפילו הקנה שלה.

ואפשר, אני אומר -

כי למה הנשים אינם בכלל לימוד התורה, כיוון שהקנה שלהם חס ושלוש פגום, כידוע מדבריו ז"ל.

³² בראשית, א' - א'.

³³ בספרו הקדוש "עטרת תפארת" (בראשית, א' - א').

³⁴ בספרו הקדוש "דברים אחדים", דרוש יג',

וכמו כן, בספרו הקדוש "דבש לפי", מערכת ש', אות ו'.

³⁵ שאמרה לאדם הראשון לאכול,

וכמאמר הכתוב (בראשית, ג' - ז')::

"וְלָאָדָם אָמַר, כִּי שָׁמַעְתָּ לְקוֹל אִשְׁתְּךָ, וְתָאֵכַל מִן הָעֵץ אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ, לֵאמֹר, לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ, אֲרוּרָה הָאֲדָמָה בְּעֵבְרֶךָ, בְּעֵצָבֹן תֹּאכְלֶנָּה, כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ."

אבל האנשים, אשר לפני הש"ס הם נגשים, נאה ויאה להו לימוד התורה, כי הקנה שלהם אינו פגום".

וביאר בזה מהר"י קורין זיע"א³⁶, רבו של הגה"ק רבי חיים סינאוני זיע"א:

דהנה, אמרו רבותינו ז"ל³⁷, "אם פגע בך מנוול זה, משכהו לבית המדרש",

והנה, "מנוול", עולה בגימטריא 132,

והיצר הרע, אשר הוא סמא"ל, עולה בגימטריא 132 - עם הכולל.

ללמדך, שהיות והאדם שייך בדברי התורה הקדושה, מחמת שלא פגם את הקנה שלו,

ממילא, כאשר יפגע בו ה"מנוול" שהוא היצר הרע, התיקון היחיד שיש לעשות עמו, הוא, למושכו לבית המדרש -

על ידי עסק התורה הקדושה, בקדושתה ובטהרתה.

ובעומק העניין, כתב הגה"ק בעל "אגלי טל" זיע"א³⁸:

"³⁹ ובחרתי להדפיס תחילה את הלכות שבת,

יען שבמסכת סוטה⁴⁰, מצינו - שעל כל מצווה ומצווה, נכרתו עליה ארבעת בריתות: ללמוד, וללמד, לשמור, ולעשות.

ומבואר, שללמוד וללמד, הוא מחלקי המצווה.

ומובן, שכשם ששמירת שבת שְׁקוּלָה ככל המצוות⁴¹, כך ללמוד וללמד בהלכות שבת - שקול כללמוד וללמד את כל המצוות.

³⁶ בספרו הקדוש "מחמדי שמים", ח"ב, עמודים שכו'-שכז'.

³⁷ קידושין, ל' ע"ב.

³⁸ בהקדמתו לספרו.

³⁹ לשונו הקדוש והטהור, מועתק בזה במעט שינויי לשון, למען ירוץ הקורא בהם.

⁴⁰ לז' ע"א.

⁴¹ תלמוד ירושלמי, מסכת נדרים, פ"ג ה"ט.

ועוד, כי על מצוות שבת נצטוו במרה⁴², ומצאתי בדברי הזוהר חדש⁴³ - שהיו בני ישראל נחוצים לקבל את מצוות שמירת השבת, לתיקון מכירת יוסף, כי צדיק ושבת וברית, אחד הם.

ובזה יובן, כי מצוות שמירת השבת, נחוצה לתיקון הברית, ובשמירתה, גורם האדם לעצמו להיות שומר הברית.

ובזה, יובן מאמר חכמינו זכרונם לברכה⁴⁴, שמצוות שמירת השבת מביאה את הגאולה, והוא על פי דברי האר"י ז"ל, על מאמר הכתוב⁴⁵, 'כִּי גַר יִהְיֶה זְרָעְךָ' - שכל הגלויות, באים מחמת פגם הברית, וממילא, מצוות שמירת השבת, שמתקנת את פגם זה, מביאה גאולה לעולם.

ועל פי זה, יובן נחיצות הלימוד בהלכות שבת, לתיקון פגם זה - כי תיקון הברית, תלוי ביותר בלימוד התורה, וביותר בלימוד התורה, בעיון.

ובביאור הדברים, כתב רבינו זיע"א, משמו של אביו הגה"ק בעל "אגודת אזוב" זיע"א:

שעל חטאים של שז"ל ו-פגם הברית, אין מועילה תשובה רגילה. שכן, תשובה על חטאים רגילים, נעשית על ידי ליבו של האדם, וכמאמר הכתוב⁴⁶, "הַשְׁמֵן לֵב הָעַם הַזֶּה, וְאַזְנֵי הַכֶּבֶד, וְעֵינָיו הִשְׁעוּ, פֶּן יִרְאֶה בְּעֵינָיו, וּבְאָזְנוֹ יִשְׁמָע, וּלְבָבוֹ יִבִּין, וְשָׁב וּרְפָא לוֹ".

⁴² שבת, פז' ע"ב.

⁴³ דפוס אמסטרדם, דף כו' ע"א.

⁴⁴ שבת, קיח' ע"ב.

⁴⁵ בראשית, טו' - יג'.

⁴⁶ ישעיה, ו' - י'.

ומה שאין כן, בעניין חטאים של שז"ל ו-פגם הברית,
הבאים מן קלקול המוח, ואינם תלויים בקלקול הלב.
ולפיכך, התיקון לחטאים אלו, נעשה, אך ורק על ידי יגיעת המוח - של לימוד
התורה הקדושה, ובמיוחד בלימוד בעיון של הלכות שבת, ובכך מתקיימת
טהרתו.

והנה, כתב ה"זוהר הקדוש" ⁴⁷ :

"וּבְשִׁית מָאָה שָׁנִין לְשִׁתִּיתָאָה, יִתְפַּתְחוּן תַּרְעֵי דְחֻכְמָתָא לְעִילָא, וּמְבוּעֵי דְחֻכְמָתָא
לְתַתָּא, וְיִתְתַקֵּן עֲלָמָא לְאֲעֵלָא בְּשַׁבְּעָאָה,
כְּבַר נֶשֶׁת, דְּמִתְתַקֵּן בְּיוֹמָא שְׁתִּיתָאָה מְכִי עֲרַב שְׁמִשָּׁא, לְאֲעֵלָא בְּשַׁבְּתָא,
אוּף הַכִּי נְמִי.

וְסִימְנִיד ⁴⁸, 'בְּשִׁנַּת שֵׁשׁ מֵאוֹת שָׁנָה לְחֵי נֹחַ, בְּחֻדְשׁ הַשְּׁנִי, בְּשַׁבְּעָה עֶשֶׂר יוֹם לְחֻדְשׁ,
בְּיוֹם הַזֶּה, נִבְקְעוּ כָּל מַעֲיֵנוֹת תְּהוֹם רַבָּה וְאַרְבַּת הַשָּׁמַיִם נִפְתְּחוּ' ⁴⁹.
ויעויין בדברי הגה"ק בעל "בן לאשרי - ברכה משולשת" זיע"א ⁵⁰ :
"ידוע, שבזוהר הקדוש ⁵¹, החמיר מאוד בעוון המר הזה,

⁴⁷ חלק א', דף קיז' ע"א.

⁴⁸ בראשית, ז' - יא'.

⁴⁹ ותרגום דבריו הקדושים:

וּבְשֵׁשׁ מֵאוֹת שָׁנִים לְאֵלֶף הַשָּׁשִׁי, יִפְתְּחוּ שַׁעְרֵי הַחֻכְמָה לְמַעְלָה, וּמַעֲיֵנוֹת שֶׁל הַחֻכְמָה לְמַטָּה, וְיִתְתַקֵּן הָעוֹלָם
לְהַכְנִס לְשַׁבְּעֵי,

כְּמוֹ בֶן אָדָם שֶׁמִּתְקֵן בְּיוֹם שָׁשִׁי מִכְשַׁמְעָרִיב הַשָּׁמֶשׁ, לְהַכְנִס לְשַׁבְּתָא,

אִף כִּךְ גַּם.

וְסִימֵן לְדַבֵּר (בראשית, ז' - יא'), 'בְּשִׁנַּת שֵׁשׁ מֵאוֹת שָׁנָה לְחֵי נֹחַ ... נִבְקְעוּ כָּל מַעֲיֵנוֹת תְּהוֹם רַבָּה'.

⁵⁰ בפרשת "כי תצא", עמוד קיג'.

⁵¹ חלק א', דף סב' ע"א.

חלק א', דף ריט' ע"ב.

אבל, הצדיקים אמרו ⁵², שמשנת תר' ואילך, מועיל תשובה גם על זה.
 וזה הרמז בדברי הזוהר הקדוש הנ"ל ⁵³, 'וּבְשִׁית מְאָה שָׁנִין לְשִׁתִּיתָאָה, יִתְפַּתְחוּן
 תְּרַעֵי דְחֻקְמִתָּא לְעִילָא',
 דפגם זה, במן המוח,
 וכל זמן דלא היו פתוחות שערי החכמה, לא היה אפשר לתקן.
 ומובן, דכשהתיקון על ידי החכמה, העיקר הוא להעמיק בחכמת תורתינו
 הקדושה.
 וזהו שאמר ⁵⁴, 'וְהִיָּה' - שמחה,
 שמפקח את הדעת, לתורתינו הקדושה.
 כאומרים ז"ל ⁵⁵, קודם הלימוד מילתא דבדיחותא, ובדחי רבנן".
 ועל פי זה, ביאר רבינו זיע"א, את מאמר הכתוב בפרשת "כי תצא" ⁵⁶, "וְהִיָּה
 לְפָנוֹת עֶרֶב יִרְחַץ בְּמַיִם, וְכָבַא הַשֶּׁמֶשׁ יָבֹא אֶל תוֹךְ הַמַּחֲנֶה":
 "וְהִיָּה לְפָנוֹתַי - על ידי זה, נעקרה ונפנה הקליפה, שעשקו הטיפות לניצוצות
 הקדושה.
 'לְפָנוֹת עֶרֶב' - והיא הנקראת גם כן 'עֶרֶב',
 כמבואר בבראשית רבה ⁵⁷, על מאמר הכתוב ⁵⁸, 'וַיְהִי עֶרֶב' - אלו מעשיהן של
 רשעים,

⁵² "חידושי הרי"ם" על התורה, (ערך קדושה).

⁵³ חלק א', דף קיז' ע"א.

⁵⁴ בראשית רבה, פרשה מב', ד'.

⁵⁵ פסיקתא זוטרתא (פרשת "ואתחנן", דף יא' ע"ב, ד"ה "והיה כי יביאך". פרשת "כי תבוא", דף מז' ע"א, ד"ה "והיה").

⁵⁶ שבת, ל' ע"ב.

⁵⁷ דברים, כג' - יב'.

⁵⁸ פרשה ג', ח'.

וכלשון המשנה ⁵⁹, העובר עבירה אחת, קונה לו קטיגור אחד.
והיות וזאת הקליפה נקראת 'יִלְלָה', נתבטלה על ידי שמחה של מצווה.
'יִרְחֵץ בְּמַיִם' - היינו, ירחץ את הפגמים, במים טהורים של תורתינו הקדושה,
כמבואר בתענית ^{60 61}, דתורתינו הקדושה נמשלה למים.
'וְכִבְּא' - הוא בגימטריא כ"ו, שהוא שם הקדוש הוי"ה, שהוא אב החכמה,
והיינו, שעל ידי חכמת התורה שלמד, יתוקן כל הפגמים שפגם, בשם הקדוש
הוי"ה.
'הַשְּׁמֵשׁ' - הוא בגימטריא תָרַס ה',
שעל ידי זה, השכינה הקדושה שהיא ה' תתאה ⁶², תתרומם עם הניצוצות
הקדושות.
'יבא אֶל תוֹךְ הַמִּמְחָנָה' - היינו, מחנה הקדושה,
להתפאר קֶדֶם מלכא, חָמִי, בְּמַאי בְּרָא אֶתִּינָא לְקַמְדָּ ⁶³.
ובסוף דבריו, כתב רבינו זיע"א:
"יהי רצון, שיסכים ה' לזה,
ואם לא, חלילה וחס, אני מבטל כל החידוש, ויהא כלא כתוב".

⁵⁸ בראשית, א' - ה'.

⁵⁹ אבות, פ"ד מי"א.

⁶⁰ ז' ע"א.

⁶¹ בבא קמא, יז' ע"א.

בבא קמא, פב' ע"א.

עבודה זרה, ה' ע"ב.

⁶² "זוהר הקדוש", (חלק א', דף צג' ע"א).

⁶³ "זוהר הקדוש", (חלק ג', דף יג' ע"א).

ד. בעניין חטא אדם הראשון, ידועים דברי ה"זוהר הקדוש" בכמה וכמה מקומות⁶⁴, שהיו האבות הקדושים, צריכים לעבור בירור אחר בירור, בכדי להסיר מהם את הזוהמא, ובכדי להביא לעולם יב' שבטי י-ה, וזה לשון קודשו ב"תיקוני זוהר"⁶⁵:

"וְדָא הָוָה חֲטָא דְחָנָה, דְּהָטִיל בָּהּ נְחֹשׁ זִוְהָמָא, דְּאִיהוּ עוֹפְרָת דְּאִתְעָרַב בְּטָפָה (נוסחאות אחרות: בכספא) חוֹרָא כְּסָפָא מְזוּקָק.

וְלֹא אִתְדְּכִי זִוְהָמָא מְנִיָּה, עַד דְּאִתָּא אַבְרָהָם וְעָאֵל בְּנוֹרָא, וְאִתְלַבֵּן כְּסָפָא,

וְנָפִיק עוֹפְרָת לְבָר, דְּאִיהוּ יִשְׁמַעְאֵל.

וְאִתְמַר, בְּאָדָם, מוֹשֵׁד בְּעַרְלָתוֹ הָוָה,

אִתְעָרַב עֲרֻבוּבָא בְּדַהְבָּא, אֲצִטְרִיף בְּיַצְחָק,

וְאִפִּיק זִוְהָמָא לְבָר, וְדָא עָשׂוּ.

בְּיַעֲקֹב נָח, וְאִשְׁתַּרְשׁ, וְאִפִּיק תּוֹלְדִין,

וְאִתְרַבֵּי עַץ הַחַיִּים בְּעֵנְפוֹי וְשָׂרְשׁוּי"⁶⁶.

⁶⁴ חלק א', דף נב' ע"ב.

חלק ג', דף קיא' ע"ב.

⁶⁵ תיקון ע', דף קכח' ע"ב.

⁶⁶ ותרגום דברי הקדושים, על פי ביאור "מתוק מדבש" - להגה"ק רבינו דניאל פריש זיע"א:

וכעין זה, היה חטאה של חוה, שהטיל בה הנחש זוהמא, שהיא דומה לעופרת, שנתערבה בטיפה לבנה של זרע קודש של אדם הראשון,

שהיה נקי כמו כסף מזוקק, ואז נדבקה זוהמת הנחש גם באדם הראשון.

ולא נטהרה הזוהמא ממנו, עד שבא אברהם ונכנס באש, ונתלבן הכסף,

דהיינו, שנתברר הטוב, שהוא סוד החסד,

ויצא העופרת לחוץ, שהוא ישמעאל,

ובו נכללה, הזוהמא של החסד.

ונאמר באדם הראשון (סנהדרין, לח' ע"ב), שהמשיך עליו הקליפה והזוהמא, הנקראת ערלה,

והנה, על פי זה, אפשר לבאר כמין חומר, את מאמר רבותינו ז"ל⁶⁷ :

"שופריה דיעקב אבינו, מעין שופריה דאדם הראשון",

**שכן, לאחר התיקון והבירור, היה זיו איקונין של יעקב אע"ה נקי ובר מן החטא,
כפי שהיה אצל אדם הראשון קודם החטא.**

והנה, ידועים ומפורסמים דברי ה"פרדס יוסף" זיע"א⁶⁸ :

"איתא בכלי יקר ובעוללות אפרים -

דלאדם יש ד' שמות, אדם - איש - אנוש - גבר,

וב-ג', יש לשון רבים, אישים - אנשים - גברים,

אבל אדם, לא שייך לשום רבים, אדמים ...

וזה שאמרו⁶⁹, **'אתם קרויים אדם, ולא אומות העולם'.**

ובביאור דבריהם הקדושים, נקדים, כדלהלן.

ובזה, נתערב תערובת בזהב,

דהיינו, שנתערבה הקליפה, בבחינת הגבורה דקדושה,

וזה נצטרף ביצחק שהיה בגבורה, והוציא את הזוהמת הגבורה לחוץ, וזהו עשיו.

ביעקב, נח ונתקן אדם הראשון, ונשרש בו,

לכן אמרו חז"ל (בבא מציעא, פד' ע"א), **'שופריה דיעקב, מעין שופריה דאדם הראשון',**

ועל ידי יעקב, נתגדל העץ החיים, שהוא סוד התפארת,

בענפיו, שהם יב' גבולי אלכסון שבתפארת, ששם שורשי נשמות של יב' שבטים,

ושורשיו של יעקב, למעלה בחכמה העליונה, בסוד, ישראל עלה במחשבה.

⁶⁷ בבא מציעא, פד' ע"א.

⁶⁸ להגה"ק רבי יוסף פאצאנאווסקי זיע"א.

על פרשת "שמות", פרק א', פסוק ה'.

⁶⁹ יבמות, סא' ע"ב.

דהנה, על הפסוק ⁷⁰, "וַיְהִי אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ טַמְאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם, וְלֹא יָכְלוּ לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח בַּיּוֹם הַהוּא, וַיִּקְרְבוּ לְפָנָי מִשָּׂה וּלְפָנָי אֶהְרֹן, בַּיּוֹם הַהוּא", ביאר רבי יוסי הגלילי ⁷¹:

שהיו אלו נושאי ארונו של יוסף,

וב"בעל הטורים", מצא לזה נוטריקון ורמז:

שכן, המילים, "אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם", עולים בגימטריא 1528, וכמו כן, המילים, "אילו שהיו נשאין ארונו של יוסף", עולים בגימטריא כך.

ומבואר אם כן:

ש"אדם", היינו, יוסף הצדיק ע"ה.

והנה, מצינו במסכת ברכות ⁷²:

"האי מאן דעייל למתא, ודחיל מעינא בישא ...

לימא הכי, אנא פלוני בר פלוני, מזרעא דיוסף קאתינא, דלא שלטא ביה עינא בישא",

ונתקשו בזה הרב חיד"א והמהרש"א זיע"א:

היאך יוכל האדם לומר דברי שקר, ואף על פי שאינו משבט יוסף?

ותירצו:

שכל ישראל נקראו על שם יוסף,

שנאמר ⁷³, "נְהַג פְּצֵאן יוֹסֵף".

ומקור לזה, בבעל הטורים ⁷⁴, על הפסוק "וַיִּקְרָא בְהֵם שְׁמִי", שכל שבטי ישראל נקראו על שם יוסף,

⁷⁰ במדבר, ט' - ו'.

⁷¹ סוכה, כה' ע"א.

⁷² נה' ע"ב.

⁷³ תהילים, פ' - ב'.

כדכתיב ⁷⁵, "גִּאֲלֶתָּ בְּזִרְעֵ עֵמֶד, בְּנֵי יַעֲקֹב וַיּוֹסֶף סֵלָה" ⁷⁶.
 ברם, בספרו הקדוש "דבש לפי" ⁷⁷, תירץ בזה הרב חיד"א זיע"א:
 "ומה גם, לפי מה שכתבו גורי האר"י זצ"ל, דיוסף הצדיק היה נפש אדם
 הראשון,
 וכמו שכתוב בנושאי ארונו של יוסף, 'לְנַפְשׁ אָדָם' ⁷⁸,
 אם כן, שפיר מצי כל אדם מישראל לומר - אנא מזרעא דיוסף קאתינא,
דאבוהון דכולהו אדם".
 ומבואר אם כן:
 ש"אָדָם", היינו, יוסף הצדיק ע"ה.
 ומעתה, נשכיל ונבין, את דבריו של ה"פרדס יוסף":
 שכן, היות ויוסף הצדיק ע"ה נקרא בשם "אָדָם",
 ממילא, הגדרת המילה "אָדָם", היא "קדושת הברית", אשר נתבררה על ידי
 יוסף הצדיק ע"ה -
 ואשר היא שייכת דווקא בעם ישראל.
 ולפיכך, למילת "אָדָם", לא שייך ריבוי,
 באשר ⁷⁹, "אתם קרויים אדם, ולא אומות העולם".

⁷⁴ בראשית, מח' - טז'.

⁷⁵ תהילים, עז' - טז'.

⁷⁶ ועיין עוד, במסכת סנהדרין (יט' ע"ב):

שהוא, מחמת שפרנס יוסף הצדיק את עם ישראל, בהיותם במצרים.

⁷⁷ מערכת ע'.

⁷⁸ במדבר, ט' - ו'.

⁷⁹ יבמות, סא' ע"ב.

וכבר ידועים ומפורסמים, דבריו של רש"י הקדוש, על מאמר הכתוב ⁸⁰, "וְיִשְׁרָאֵל אָהַב אֶת יוֹסֵף מִכָּל בְּנָיו, כִּי בֶן זִקְנִים הוּא לוֹ, וְעָשָׂה לוֹ כְּתֻנֹת פָּסִים":
"שהיה זיו איקונין שלו, דומה לו".

ולאור המתבאר בדברינו, נשכיל ונבין:

שלאחר שתיקן אברהם אע"ה את אדם הראשון ⁸¹, והושלם התיקון בעת לידתו של יעקב אע"ה ⁸², ולפיכך היה יעקב אע"ה דומה בזיו פניו לאדם הראשון ^{83 84}, ממילא אם כן, יוסף הצדיק ע"ה שתיקן את "מידת היסוד", היה דומה בזיו איקונין שלו, לאביו יעקב אע"ה אשר היה דומה לאדם הראשון, ולפיכך, נקרא יוסף הצדיק ע"ה, בשם ⁸⁵, "וַיְהִי אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ טָמְאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם".

ה. בטעם גזירת השעבוד בארץ מצרים, דרשו רבותינו ז"ל ⁸⁶:

"רַבְּנָנוּ פְּתַחְנוּ פְּתַחַא לְהַאי קְרָא ⁸⁷, 'בַּה' בְּגָדוֹ כִּי בְּנִים זָרִים יִלְדוּ - עֲתָה יֵאָכְלֶם חֶדְשׁ אֶת חֲלֻקֵיהֶם',

לְלַמְּדָהּ, כְּשָׁמַת יוֹסֵף הִפְרוּ בְרִית מִלָּה ⁸⁸, אָמְרוּ נְהִיָה כְּמִצְרַיִם.

⁸⁰ בראשית, לז' - ג'.

⁸¹ כמבואר באות ב'.

⁸² כמבואר באות ב'.

⁸³ כמבואר באות זז.

⁸⁴ עיין עוד בזה בהערה מס' 3, וברוך ה' שזיכנו לכווין לדבר אמת.

⁸⁵ במדבר, ט' - ו'.

⁸⁶ שמות רבה, פרשה א', ח'.

⁸⁷ הושע, ה' - ז'.

⁸⁸ במסכת סנהדרין (מד' ע"א), למדנו:

"אמר רבי אילעא משום רבי יהודה בר מספרתא, עכן, מושך בערלתו היה.

כתיב הכא (יהושע, ז' - יא'), 'וְגַם עָבְרוּ אֶת בְּרִיתִי',

מכאן אתה למד, שמשנה מלן ביציאתן ממצרים.
וכיון שעשו כן, הפך הקדוש ברוך הוא האהבה שהיו המצריים אוהבין אותן,
לשנאה,
שנאמר⁸⁹, 'הפך לבם לשנא עמו להתנכל בעבדיו',
לקיים מה שנאמר⁹⁰, 'עתה יאכלם חדש את חלקיהם'."
והנה, על מאמר הכתוב⁹¹, "בימים ההם, כשבת המלך אחשורוש על פסא מלכותו,
אשר בשוישן הבירה", דרשו רבותינו ז"ל⁹²:
"זה הוא אחד מן המקומות שהיו מלאכי השרת מדדין פיתקין לפני הקדוש ברוך
הוא,
שהיו אומרים לפניו -
רבונו של עולם, בית המקדש חרב, ורשע זה יושב ועושה מרזיחין!
אמר להם, תנו ימים פנגד ימים.
הדא הוא דכתיב⁹³, 'בימים ההמה, ראיתי ביהודה דרכים גתות בשבת' וגו'."

וכתיב התם (בראשית, יז - יד), 'את בריתי הפר'."

והנה, רבינו הרש"ש (שם), הביא לדברי הגמרא במסכת יבמות (עב' ע"א):

"את בריתי הפר - לרבות את המשוך."

ומבואר:

שאין הכוונה, שעם ישראל לא קיימו מצוות ברית מילה כלל ועיקר,

אלא, שהם היו מושכים את עורלותיהם,

ומה שמלן משה רע"ה ביציאתם ממצרים, הוא מדרבנן, וקרא אסמכתא בעלמא הוא, וכמבואר במסכת
יבמות הנ"ל.

⁸⁹ תהילים, קה' - כה'.

⁹⁰ הושע, ה' - ז'.

⁹¹ אסתר, א' - ב'.

⁹² אסתר רבה, פרשה א', י'.

וביאר בזה, הגה"ק בעל "שם משמאל" זיע"א⁹⁴, משם אביו - הגה"ק בעל "אבני נזר" זיע"א:

שתשובתו של הקדוש ברוך הוא למלאכי השרת, היתה -
שעל ידי שעם ישראל חיללו את השבת, שניתנה למנוחה ולעונג,
ממילא, לקחו מהם אומות העולם, את המנוחה ואת העונג.
ולפי זה, ביאר רבינו זיע"א:
שיוסף הצדיק ע"ה, היה נקרא במדרגתו 'צדיק חי'⁹⁵.

⁹³ נחמיה, יג' - טו'.

⁹⁴ שמות, שנת תרעא'.

⁹⁵ בספר הקדוש "קדושת יום טוב" (פרשת "ויגש"), הביא לדברי המדרש:

שכאשר ראה יעקב אע"ה, את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אותו,
אמר, בטוח אני, שלא חטא יוסף הצדיק ע"ה באשת פוטיפר.
והביא בזה לדברי זקנו בעל ה"שמח משה" (בראשית, מה' - כו'):
שכאשר אמרה סרח בת אשר ליעקב אע"ה, "עוד יוסף חי",
היה יעקב אע"ה, דואג ובוכה, שבוודאי נטמע יוסף הצדיק ע"ה - בין עובדי האלילים, משום שרק יעקב
אע"ה ובני ביתו, היו עבדי ה' יתברך,
"ודבר רחוק הוא, להיות נער אחד עומד בצדקו בין הרבה רשעים, וחלילה וחס נעשה רשע,
ובחיו קרוי מת, כאמרם (ברכות, יח' ע"ב), 'רשעים בחייהם קרויים מתים'".
ולפיכך, אמרה לו סרח בת אשר, "עוד יוסף חי":
דהיינו, שהוא צדיק שקרוי חי, שהוא העיקר,
והטפל לו, שהוא מושל בארץ מצרים.
ברם, יעקב אע"ה, "לא האמין להם":
"כי חשב, שהם אינם מבינים הדבר הזה, ואולי רימה אותן בחוכמתו, ואין תוכו כברו".
ומפני שיוסף הצדיק ע"ה, חשש שיפחד יעקב אע"ה מדבר זה:
"שלח לו לסימן פרשת עגלה ערופה ... הראה לו, שהוא עומד בצדקתו".

והנה, כאשר האדם עובד את הקדוש ברוך הוא, בחיות ובשמחה,
אזי, מתחדש בו עוד כוח, וכמאמר הכתוב ⁹⁶, "וְקוֹי יְהוָה יִחְלִיפוּ לֵחַ, וְעָלוּ אֶבֶר
כְּנִשְׁרִים, יָרוּצוּ וְלֹא יִיָּגְעוּ, יִלְכוּ וְלֹא יִיָּעֲפוּ".
והנה, בכל חיי חיותו של יוסף הצדיק ע"ה, היה נשפע ממנו כוח לכל עם ישראל,
שמחמתו, הם יכלו לעבוד את הקדוש ברוך הוא, בהתחדשות תמידית.
וכוח זה, ניתן ליוסף הצדיק ע"ה, על ידי "שמירת הברית".
ומכיוון שנסתלק יוסף הצדיק ע"ה מן העולם, ועם ישראל הפרו את ברית מילה,
ופגמו במידת היסוד,
אם כן, התבטלה מהם ההתחדשות בעבודת ה'.
ומחמת כך, לקחו מהם אומות העולם, את אותו הכוח ואת אותה ההתחדשות,
והשתעבדו בהם ⁹⁷.
וכפי שמצינו אצל אַחַשְׁוֵרוֹשׁ, שהשתעבד בעם ישראל ⁹⁸.

⁹⁶ ישעיה, מ' - לא'.

⁹⁷ הנה, המצריים שטופי זימה היו, וללא שירדו ישראל מדרגתם, וכמשנ"ת, לא היה להם כוח להשתעבד בהם.

והנה, כתב ה"זוהר הקדוש" (שמות, דף ו' ע"א):

שמצרים קרויה "בית עבדים", ודבר ידוע הוא, שהעבד פרוץ ביותר בענייני עריות,
וכמאמרם ז"ל (גיטין, יג' ע"א):

"עבדא בהפקירא ניחא ליה, זילא ליה, שכיחא ליה, פריצה ליה".

⁹⁸ במה שהשווה רבינו זיע"א, בין אַחַשְׁוֵרוֹשׁ לפרעה, יש לבאר כדלהלן.

דהנה, כתב ה"זוהר הקדוש" (שמות, דף ז' ע"א):

"רבי יוסי ורבי יהודה, הוו יתבי, ולעאן באורייתא, קמיה דרבי שמעון.

אמר רבי יהודה, האי דכתיב 'ויקם מלך חדש על מצרים', ונתנינו, דאיהו קם מגרמיה, מה דהנה שפל, קם, ולא
אתחזי למלכא, ובעותרא קם.

אמר רבי שמעון, כלא הכי הוא, כגוןא דאַחַשְׁוֵרוֹשׁ, דלא אתחזי למלכא, וקם מגרמיה, וקם בעותרא, וכעא
לאובדא לישראל מעלמא,

ו. על מאמר הכתוב בפרשת "לך לך"⁹⁹, "ויקח אברהם את שרי אשתו ואת לוט בן אחיו, ואת כל רכושם אשר רכשו, ואת הנפש אשר עשו בחרון, ויצאו ללקח ארצה כנען, ויבאו ארצה כנען", תירגם אונקלוס:

"וידבר אברהם את שרי אשתה ואת לוט בר אחוהי, ואת כל קנניהון די קנו, ואת נפשתיא דשעבידו לאורייתא בחרון, ונפקו למיזל לארעא דכנען, ואתו לארעא דכנען".

ומבואר מדבריו הקדושים:

שהיה אברהם אע"ה, עוסק בדברי התורה הקדושה, ואף מלמדה לאחרים.

וכמו כן, מצינו בדברי רבותינו ז"ל¹⁰⁰:

"מלמד, שזימן הקדוש ברוך הוא לאברהם אבינו, שתי כליותיו - כשני חכמים,

והיו מבינות אותו, ויועצות אותו, ומלמדות אותו חכמה כל הלילה,

שנאמר¹⁰¹, 'אברהם את ה' אשר יעצני, אף גילות יסרוני כליותי'."

אוף הקא, האי לא אתחזי למלקא, וקם מגרמיה, ובעא לאובדא לישראל מעלמא ...

וכד הוה קם מלקא לעילא, קם מלקא לתתא".

ותרגום דבריו הקדושים:

רבי יוסי ורבי יהודה, היו יושבים, ועוסקים בתורה, לפני רבי שמעון.

אמר רבי יהודה, מה זה שכתוב 'ויקם מלך חדש על מצרים', ושנינו שהוא קם מעצמו, מה שהיה שפל - קם, ולא ראוי היה למלך, ובעשר הוא קם.

אמר רבי שמעון, הכל כך הוא, כמו אחשוורוש שלא היה ראוי למלך, וקם מעצמו, וקם בעשר, ורצה להאביד את ישראל מן העולם,

אף כאן זה לא ראוי למלוכה, ועמד מעצמו, ורצה להאביד את ישראל מן העולם ...

וכשהיה עומד מלך למעלה - עומד מלך למטה.

⁹⁹ בראשית, יב' - ה'.

¹⁰⁰ אבות דרבי נתן, (נוסחא א', פרק לג').

¹⁰¹ תהילים, טז' - ז'.

והנה, מצוות מילה, פותחת את ליבו של האדם לדברי התורה הקדושה, וכפי שכתב הגה"ק רבינו עקיבא איגר זיע"א¹⁰², בשם הגה"ק בעל "עוללות אפרים" זיע"א^{103 104}:

"שמילה חיצונית, היא סיבה למילה פנימית מעורלת לב,

כשימול עורלת לבבו, אז יהיו חדרי ליבו פתוחים להבין ולהשכיל".

וכתב על זה, רבינו עקיבא איגר זיע"א:

"אם כן, מילה, מבוא למילת הלב להבין ולהשכיל בתורה ומצוות,

אם כן יש לומר, ד- 'אם לא בְּרִיתִי'¹⁰⁵, היינו גם כן מילה,

דעל ידי זה בא לשערי תורה, להגות יומם ולילה".

וראיה לדבריו הקדושים, ממה שהעידה התורה הקדושה על אברהם אע"ה, לאחר פטירתו,

ולכאורה, שהוא עדות על עסקו בתורה, לאחר שקיים בעצמו את מצוות "ברית המילה",

שכן, על מאמר הכתוב¹⁰⁶, "עֵקֶב אֲשֶׁר שָׁמַע אַבְרָהָם בְּקֹלִי, וַיִּשְׁמַר מִשְׁמֵרֹתַי, מִצְוֹתַי חֻקֹּתַי וְתוֹרֹתַי", כתב רש"י הקדוש:

יְשַׁמַּע אַבְרָהָם בְּקֹלִי - כשניסיתי אותו.

וַיִּשְׁמַר מִשְׁמֵרֹתַי - גזירות להרחקה על אזהרות שבתורה,

כגון, שניות לעריות¹⁰⁷, ושבות לשבת.

¹⁰² שו"ת רע"א, מהדורה קמא, סימן מב'.

¹⁰³ לרבינו בעל ה"כלי יקר" זיע"א.

¹⁰⁴ במאמר שצב'.

¹⁰⁵ ירמיה, לג' - כה'.

¹⁰⁶ בראשית, כו' - ה'.

¹⁰⁷ יבמות, כא' ע"א.

'מְצוֹתַי' - דברים שאילו לא נכתבו, ראויין הם להצטוות,
כגון, גזל ושפיכות דמים.

'חֻקוֹתַי' - דברים שיצר הרע ואומות העולם, משיבין עליהם,
כגון, אכילת חזיר ולבישת שעטנז,

שאין טעם בדבר, אלא, גזירת המלך וחקותיו על עבדיו.

וְתוֹרָתַי - להביא תורה שבעל פה, הלכה למשה מסיני.

ז. על מאמר הכתוב ¹⁰⁸, "מְצַרְף לְכֶסֶף, וְכוּר לְזָהָב, וּבַחַן לְבֹת יְהוָה", כתב
אדונינו הגר"א זיע"א:

"פירוש, שהבחינה להכסף ¹⁰⁹, הוא בְּמִצְרָף,

ובחינת הזהב ¹¹⁰, הוא בְּכוּר,

אבל בוחן לבות, הוא ה' לבדו, ואין אדם יכול להבחין זה.

והעניין, כי 'כסף' הוא המצוות, ו-'זהב' הוא התורה, וכולן יכול האדם להבחין אם
הוא כמצוותה,

אבל הלב, בחינתו ל-ה' הבוחן לבות".

ולאחר דברים אלו, הביא רבינו זיע"א, מדברי ה"זוהר הקדוש" ¹¹¹:

" 'מְצַרְף לְכֶסֶף' - דא אברהם,

'וְכוּר לְזָהָב' - דא יצחק,

'וּבַחַן לְבֹת יְהוָה' - דא יעקב".

והדבר צריך ביאור:

¹⁰⁸ משלי, יז' - ג'.

¹⁰⁹ "בחינה", היינו מירוק וצחצוח.

¹¹⁰ כנ"ל.

¹¹¹ "תיקוני הזוהר", תיקון סט'.

היאך קשורים דברים אלו שכתב ה"זוהר הקדוש", אל האבות הקדושים?

ח. על מאמר הכתוב בפרשתן ¹¹², "אֵת קִשְׁתִּי נָתַתִּי בְּעֶגְוֹ, וְהִיָּתָה לְאוֹת בְּרִית, בֵּינִי וּבֵין הָאָרֶץ", כתב ה"זוהר הקדוש" ¹¹³ :

"מאי קשתי'?"

כְּמָה דְאִתְמַר בְּיוֹסֵף, דְּכָתִיב ¹¹⁴, 'וַתֵּשֶׁב בְּאֵיתָן קִשְׁתּוֹ'.

בְּגִין דְּיוֹסֵף צְדִיק אֶקְרִי, וּבְגִין כֹּד קִשְׁתּוֹ דָּא בְּרִית דְּקִשְׁתָּ דְאִתְכַלִּיל בְּצְדִיק, דְּבְרִית דָּא בְּדָא אֶתְאַחִיד,

וּבְגִין דְּנִחַם הָוָה צְדִיק, קְיָיְמָא דִּילֵיהּ קִשְׁתָּ" ¹¹⁵.

ומבואר מדבריו הקדושים :

שמחמת שהיה נח "שומר הברית", הוא זכה להינצל מן המבול.

וכמו כן, מחמתו, באה אות הקשת לעולם, הרומזת על "שומרי הברית",

להורות, שעל ידי שמירת אות ברית קודש, ינצל העולם מן הפורענות.

והנה, עוד מצינו בעניין הקשת, בדברי ה"זוהר הקדוש" ¹¹⁶ :

שגוּוֹנֵי הַקֶּשֶׁת, רוֹמְזִים לְמִרְכַּבַּת הָעֲלִיוֹנָה,

וּבְגוּוֹנֵי, יֵשׁ ג' צְבָעִים: יְרוֹק, אֲדוּם וְלָבָן.

¹¹² בראשית, ט' - יג'.

¹¹³ פרשתן, דף ע"א' ע"ב.

¹¹⁴ בראשית, מט' - כד'.

¹¹⁵ ותרגום דבריו הקדושים:

"מה ז'ה קשתי'?"

כְּמָה שְׁנֶאֱמַר בְּיוֹסֵף, שְׁכָתוּב (בראשית, מט' - כד'), 'וַתֵּשֶׁב בְּאֵיתָן קִשְׁתּוֹ'.

משום שְׁיוֹסֵף נְקָרָא צְדִיק. וְלָכֵן קִשְׁתּוֹ, ז' בְּרִית שֶׁל הַקֶּשֶׁת שְׁנֶאֱכַלְלָת בְּצְדִיק, שְׁהַבְּרִית ז'ה עִם ז'ה נְאֻחָז,

וּמְשׁוּם שְׁנִחַם הָוָה צְדִיק, הַבְּרִית שֶׁל קִשְׁתָּ.

¹¹⁶ פרשתן, דף ע"א' ע"ב.

ובמקום אחר ¹¹⁷, כתב ה"זוהר הקדוש":

רבי אֶלְעָזָר אָמַר -

לְעוֹלָם לֹא אֶתְלַבֵּשׁ קִשְׁתְּ דָא, אֶלְא בְּלְבוּשָׁא דְאַבְרָהָן קְדָמָא,

יְרוּק וְסוּמָק וְחַיּוּר.

יְרוּקָא, דָּא לְבוּשָׁא דְאַבְרָהָם, אֶצְטַבַּע לְבוּשָׁא דָּא, כַּד נָפַק מִנִּיהַ יִשְׁמַעְאֵל.

סוּמָקָא, דָּא גּוּוֹן יִצְחָק, דְּאַתְנָא סוּמָקָא וְאַצְטַבַּע, כַּד נָפַיק מִנִּיהַ עֶשׂוֹ,

וְאַתְמַשְׁדָּךְ הֵהוּא סוּמָקָא לְתַתָּא, עַד כַּכְבָּא דְמַאֲדִים, דְּאַתְאַחִיד בֵּיהַ עֶשׂוֹ.

חַיּוּרָא, דָּא אִיהוּ לְבוּשָׁא טַבָּא דִּיעֶקֶב, דְּהָא לֹא אֲשַׁתְּנוּ אֲנַפּוּהֵי לְעֶלְמִין.

רבי אבא אמר -

נאות הוא!

אבל, הכי אמר בוצינא קדישא -

חַיּוּר, דָּא אַבְרָהָם, דְּאַתְלָבֹן בְּחַיּוּרָא דְנוּרָא.

סוּמָקָא, דָּא יִצְחָק וְדָא.

יְרוּק, דָּא הוּא יַעֲקֹב, דְּקִיָּמָא בֵּין תְּרִין גּוּוֹנִין,

וְכַתִּיב בֵּיהַ בְּיַעֲקֹב ¹¹⁸, 'לֹא עֵתָה יָבוֹשׁ יַעֲקֹב, וְלֹא עֵתָה פָּנָיו יַחֲרוּ',

דְּהָא, כָּל עַרְסִיָּה שְׁלִים הָוָה.

וְהַכִּי הוּא, 'לֹא עֵתָה יָבוֹשׁ יַעֲקֹב', לְאַתְחַזָּא בְּגוּוֹן סוּמָק, כִּי־יִצְחָק דְנָפַק מִנִּיהַ עֶשׂוֹ,

'וְלֹא עֵתָה פָּנָיו יַחֲרוּ', כְּאַבְרָהָם, לְאַתְחַזָּא בְּגוּוֹן חַיּוּר, דְנָפַק מִנִּיהַ יִשְׁמַעְאֵל.

אֶלְא, נִטַּל גּוּוֹנִין, לְאַתְעַטְרָא בְּהוּ, עַל אַבְרָהָן דִּילֵיהַ,

וּבְאַלִּין לְבוּשֵׁין מִתְלַבֵּשֵׁת קִשְׁתְּ, בְּשַׁעֲתָא דְאַתְחַזִּי קָמִי מִלְכָּא" ¹¹⁹.

¹¹⁷ פרשת "פנחס", דף רטו' ע"א.

¹¹⁸ ישעיה, כט' - כב'.

¹¹⁹ ותרגום דבריו הקדושים:

ט. ולאור דבריו הקדושים, נוכל בסייעתא דשמיא ליתן ביאור ודרך, בביאור מאמר הכתוב ¹²⁰, "מִצְרָף לְכֶסֶף, וְכוּר לְזָהָב, וּבַחַן לְבֹתָהּ הִנְהָה", וכדלעיל ¹²¹. דהנה, על מאמר הכתוב הלזה, הובאה לעיל ¹²², דרשת ה"זוהר הקדוש" ¹²³:

רבי אלעזר אמר -

לעולם לא מתלבשת קשת זו, אלא בלבוש האבות הראשונים, ירק אדם ולבן.

ירק, זה לבוש אברהם, וצבע לבוש זה, כשיצא ממנו ישמעאל. אדם, זה הגון של יצחק, שבא אדם ונצבע, כשיצא ממנו עשו, ונמשך אותו האדם למטה, עד כוכב מאדים, שנאחז בו עשו. לבן, זהו לבוש טוב של יעקב, שהרי לא השתנו פניו לעולמים.

רבי אבא אמר -

יפה הוא!

אבל, כך אמר המנורה הקדושה -

לבן, זה אברהם, שהתלבן בלבן האש.

אדם, זה ודאי יצחק.

ירק, זהו יעקב, שעומד בין שני גונים.

וכתוב בו ביעקב (ישעיה, כט' - כב'), 'לא עתה יבוש יעקב, ולא עתה פניו יחורו',

שהרי, כל מטתו היתה שלמה.

וכך הוא, 'לא עתה יבוש יעקב', להראות בגון אדם, כיצחק שיצא ממנו עשו,

'לא עתה פניו יחורו', כמו אברהם, להראות בגון לבן, שיצא ממנו ישמעאל.

אלא, לקח גונים, להתעטר בהם על האבות שלו.

ובלבושים הללו, מתלבשת הקשת, בשעה שנראית לפני המלה.

¹²⁰ משלי, יז' - ג'.

¹²¹ אות ז'.

¹²² אות ז'.

”מְצַרְף לְפָסָף - דא אברהם,

’וכור לְזָהָב’ - דא יצחק,

’ובחן לְבוֹת יְהוָה’ - דא יעקב”.

וביאור דבריו הקדושים, כך הם:

א. ’מְצַרְף לְפָסָף’ - דא אברהם:

מידתו של אברהם אע"ה, היתה "מידת החסד",

וכמאמר הכתוב ¹²⁴, "חֶסֶד לְאַבְרָהָם".

והנה, צבע לבן, שורשו ב-"מידת החסד" ¹²⁵,

ולפיכך, הצבע הלבן אשר נראה בקשת, הוא כנגד אברהם אע"ה.

ב. ’וכור לְזָהָב’ - דא יצחק:

מידתו של יצחק אע"ה, היתה "מידת הגבורה ומידת הדין".

והנה, צבע אדום אשר שורשו בצבע זהב ¹²⁶, שורשו ב-"מידת הגבורה ומידת

הדין" ¹²⁷,

¹²³ "תיקוני הזוהר", תיקון סט'.

¹²⁴ מיכה, ז' - ב'.

¹²⁵ וסימנך, "חלב",

ראשי תיבות: בְּחִינַת לֵבָן חֶסֶד.

(הגה"ק רבינו יעקב צבי יאליש זיע"א, בספרו הקדוש "ישרש יעקב", ערך חל').

¹²⁶ חטא העגל, נעשה על ידי נתינת תכשיטי זָהָב,

וכמאמר הכתוב (שמות, לב' - כד'), "וְאָמַר לָהֶם, לְמִי זָהָב הַתְּפָרְקוּ, וַיִּתְּנוּ לִי, וְאֶשְׁלָכֶהוּ בְּאֵשׁ, וַיֵּצֵא הָעֶגֶל הַזֶּה".

ועל כך, ניתנה מצוות פרה אדומה לכפרה,

וכאומרם ז"ל (מדרש תנחומא, פרשת "חוקת", אות ח'), "תבוא האם, ותקנח צואת בנה".

¹²⁷ יעויין בספר הקדוש "קהלת יעקב" (ערך בר), להגה"ק רבינו יעקב צבי יאליש זיע"א.

ולפיכך, הצבע האדום אשר נראה בקשת, הוא כנגד יצחק אע"ה.

ג. 'וביחן לבות יהוה' - דא יעקב":

מידתו של יעקב אע"ה, היתה "מידת תפארת",

והנה, צבע ירוק, שורשו ב-"מידת תפארת"¹²⁸,

ולפיכך, הצבע הירוק אשר נראה בקשת, הוא כנגד יעקב אע"ה.

והנה, אצל יעקב אע"ה, אשר היתה מידתו "תפארת", שהוא שילוב מידות "חסד וגבורה",

והיינו, "עזות דקדושה", בבחינת "שמאל דוחה", למקטרגים ולמשטינים,

"ואהבה וחסד", בבחינת "ימין מקרבת", לנוהגים בקדושה ובטהרה,

יכולים היינו לטעות בדרכיו ובמעשיו.

ולפיכך, העיד עליו הבורא ית"ש, "וביחן לבות יהוה' - דא יעקב",

ללמדינו, שכל מעשיו היו לכבוד הבורא ית"ש, בכדי להוציא לאור עולם יב' שבטי י-ה.

ז. זאת תורת העוליה:

א. דור המבול, אשר לא קידשו את עצמם, ופגמו את בריתם יותר ויותר¹²⁹, הוכחדו מן העולם.

ב. אדם הראשון, פגם ב-רפ"ח ניצוצין¹³⁰,

והאבות הקדושים, יחד עם יוסף הצדיק ע"ה, ביררו את אותו התיקון¹³¹,

ולפיכך, נרמזו האבות הקדושים בברית הקשת, וניתנה הקשת בעבורם¹³².

¹²⁸ יעויין בספר הקדוש "קהלת יעקב" (ערכים ה'-הב'-יר'), להגה"ק רבינו יעקב צבי יאליש זיע"א.

¹²⁹ וכמו שנתבאר לעיל באות ב'.

¹³⁰ וכמו שנתבאר לעיל באות ג'.

¹³¹ וכמו שנתבאר לעיל באות ד'.

¹³² וכמו שנתבאר לעיל באות ט'.

- ג. כאשר עם ישראל פגמו באותו התיקון, בהיותם בארץ מצרים¹³³, הם קיבלו את עול השיעבוד.
שכן, כל הפוגם בבריתו, סופו להשתעבד!
ד. הדרך לתיקון, נעשה על ידי ייסורים,
אך צורתו המובחרת, נעשית באמצעות התורה הקדושה¹³⁴, וכפי שמצינו אצל אברהם אע"ה¹³⁵, ובפרט שכן הוא דרך התיקון¹³⁶.
- ה. והוא ביאור מאמר הכתוב¹³⁷, "מִצָּרְךָ לְפָסֶף, וְכוּר לְזָהָב, וּבַחַן לְבוֹת יְהוָה"¹³⁸,
שכן, ברית הקשת, מְכַוֶּנֶת כנגד שמירת הברית, יחד עם לימוד התורה הקדושה,
כנגד ג' האבות הקדושים עמודי העולם, ועמם יוסף הצדיק ע"ה אשר תיקנו לחטא זה¹³⁹.
- ו. הסוד של ברית הקשת, הוא המשכת התיקון של האבות הקדושים ויוסף הצדיק ע"ה,
ועצם נתינתו בעולם, בא להורות לאדם, את חטאו ואת דרך התיקון שלו.
יתן ה' יתברך, ונזכה להשכיל ולהבין את כל זאת, ועל ידי כך נשלים את תיקון נפשינו. אמן.

¹³³ וכמו שנתבאר לעיל באות ה'.

¹³⁴ וכמו שנתבאר לעיל באות ג'.

¹³⁵ וכמו שנתבאר לעיל באות ו'.

¹³⁶ וכמו שנתבאר לעיל באות ד'.

¹³⁷ משלי, יז' - ג'.

¹³⁸ וכמו שנתבאר לעיל באותיות ז' ו-ט'.

¹³⁹ וכמו שנתבאר לעיל באות ד'.

"וְצַתַּתִּי לָהֶם בְּבֵיתִי וּבְזוּמַתִּי יָד וְשֵׁם"

- הגה"ק רבי רפאל משה אלבאז בן רבי שמואל זיע"א
- הגה"צ רבי דוד מסעוד עובדיה בן אסתר זיע"א
- הגה"צ רבי חיים וואלקין בן צביה זיע"א
- הגה"צ רבי משה איבגי בן אסתר זיע"א
- רבי אברהם איבגי בר רחמה זצ"ל
- רבי שלום איבגי בר רחמה זצ"ל
- צורי (צורישדי) גניש ז"ל בן יולנדה תחי'
- אפרים (אפי) ביתן בן קונפיטה ז"ל
- משה חיון בר קוקה ז"ל
- דב לוסטרניק בר אביבה ז"ל

~~~

- הצדקת מזל טוב אלבאז (לבית סודרי) בת רבקה ע"ה
- הצדקת מרים רמו עובדיה בת אסתר ע"ה
- הצדקת ברוריה מויאל בת חוה ע"ה
- זוהרה פרץ (לבית כהן) בת רחל ע"ה
- מזל טוב סיגלר (לבית עובדיה) בת זוהרה ע"ה
- רחל עמוס (לבית מלכה) בת אסתרלייה ע"ה
- נחמה נעמי דידי (לבית מלכה) בת אסתרלייה ע"ה
- אליס חוה עישה לוי (לבית סיבונג) בת גרסיה ע"ה
- חנה בת ליליאן ע"ה
- חנה אילוז בת פרחא ע"ה
- איילה בת נעמי ע"ה

לעילוי נשמתם הטהורה

של הקדושים אשר נרצחו על קידוש ה'

בחג "שמחת-תורה" תשפ"ד